

прямства, будоўля, хлеба-божы, калгасы і саўгасныя вобласці. Гарном, райком партыі, партыйна-партыяннага арганізацыянальнага апарата, абком ЛКСМБ, упрэдаў і культурна-адукацыйнага аддзела партыі і Мінскага гарвыканкома, райком і гарадскія аддзелы культуры павінны ўсмерна садзейнічаць палепшэнню ўмоў працы і сацыяльна-культурнага абслугоўвання рабочых і работніцкай культуры з рабочымі, калгаснікамі, часцей праводзячы сустрачкі дзеячай літаратуры і мастацтва з працоўнымі, арганізуючы канферэнцыі чытачоў, наладжваючы абмеркаванні спектакляў, твораў літаратуры і мастацтва і г. д.

Дзіцячыя і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 22 (2291)
18 сакавіка 1969 г.
Аўторак
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ БССР

ЗА НОВЫ РОСКВІТ РАДЗІМЫ

Гэты здымак зроблены на выбарчым участку № 14, які размяшчаўся ў Мінскім Палацы культуры прафсаюзаў. Галасуючы вылучылі ў Беларускі дзяржаўны калгасны і сельскі цэнтраў рэспублікі Ларыса Шымановіч і інжынер «Венпрамрестра» Яўген Шымановіч.

Фота У. Л. КРУКА.

У нядаўле, 16 сакавіка, раней звычайнага прачнуліся гарады і вёскі. У нашай рэспубліцы, як і па ўсёй краіне, у гэты дзень адбыліся выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

У 6 гадзін раніцы, калі бой Крамлёўскіх курнэтаў абвясціў пачатак новага дня, гасцінца расчыніліся дзверы больш чым шасці тысяч выбарчых участкаў — у Мінску, Магілёве, Гомелі, Віцебску, Брэсце, Гродна, ва ўсіх раённых і сельскіх цэнтрах рэспублікі. На фасадах выбарчых участкаў палымнелі словы: «Сардэчна запрашаем!»

У гэты дзень народны ўрачыстасці ў Беларусі разліліся ад пагранічнага Буга да сівога Дняпра, ад блкітных бра-слаўскіх азёр да нафтавых вышак Палесся. Усюды панавалі радасць і вяселле, таму што кожны раз выбары ў нас праходзяць як вялікае свята народнай дэмакратыі.

Сведчаннем нашай дэмакратыі — склад кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў. Сярод іх — рабочыя і калгаснікі, вучоныя і настаўнікі, пісьменнікі і кампазітары, артысты і бібліятэкары. Гэта лепшыя сыны і дачкі нашага народа, якім ён даверыў прадстаўляць свае інтарэсы ў мясцовых органах самакіравання.

У нас кіруе краінай сам народ, ён вырашае дзяржаўныя справы. Па словах Уладзіміра Ільіча Леніна, Саветы — гэта ўлада, адкрытая для ўсіх, якая робіць усё на віду ў масы, даступная масе і зыходзіць непасрэдна ад мас.

Ва ўсіх гарадах і сёлах, на ўсіх выбарчых участках галасаванне 16 сакавіка праходзіла ў абстаноўцы выключнай актыўнасці. Дастаткова сказаць, што к канцу дня ў нашай рэспубліцы выканала свой абавязак 99,7 працэнта выбарчых участкаў, а да 22 гадзін галасаванне паўсюды было закончана.

У дзень выбараў на выбарчых участках прайшлі выступленні самадзейных і прафесійных артыстаў. У хлбароўскай калгасе «Новы быт» Мінскага раёна пабыла Дзяржаўны народны хор БССР, у шахцёрскай Салігорска выступілі артысты Белдзяржфілармоніі. Больш як 20 тысяч самадзейных спевакоў, танцоўраў, музыкантаў, чытальнікаў абслугоўвалі ў гэты дзень выбарчыя ўрачыстасці.

Галасуючы за кандыдатаў непарушнага блока камуністаў і беспартыйных, працоўныя нашай рэспублікі галасавалі за новы росквіт Савецкай краіны, за яе новыя поспехі.

ВІНШУЕМ З УЗНАГОДАМІ!

За вялікую работу па мастацкаму перакладу і прапагандзе беларускай літаратуры Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Указам ад 14 сакавіка 1969 года ўзнагародзіў Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пісьменнікаў-перакладчыкаў: т. Браўн М. Л., Ванана Ю. П., Гарбачова М. В., Жукаўскага А. П., Яўгі О. Я., Кавалёва Д. М., Кабзарэўскага П. С., Камісарова [Браўн] М. Г., Мольшчу А. С., Нагнібеда М. Л.

КАРЫСНАЯ СУСТРЭЧА

Слухачы Наваполацкага народнага ўніверсітэта мастацтваў запрасілі на свае чарговыя заняткі работніцу Беларускага дзяржаўнага тэатра Іню Якубу. Маладая Віцебскі артыст прывезла цікавую, а галоўнае — вельмі патрэбную для тых, хто вырашае глыбей заглянуць у тэатральнае мастацтва, праграму. Народны артыст рэспублікі Ф. Шыманавіч разказаў слухачам універсітэта аб тым, як ствараецца спектакль, як працуе актёр над ролю. Артыст А. Нацельны і У. Куляшоў чыталі вершы А. Валянцінскага і У. Малкоўскага. Нелькі песні і музычныя фелетонаў выканалі кампазітары Б. Насоўскі і артыст М. Цішчанкін.

М. КАРОЛЬ.

МАЛАДЫМ ЧЫТАЧАМ

У дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна адкрыты новы тэматычны выставачны навіны 100-годдзя з дня нараджэння правядуць. Для школьнікаў і навушчыкаў тэматычнай выставы падобраны літаратура па тэмах: «Ленін аб адукацыі і навуцы», «Ленін аб навуцы», «Ленін аб навуцы», «Ленін аб навуцы», «Ленін аб навуцы».

Лепшыя творы савецкіх і зарубіжных пісьменнікаў пра Ільіча прадстаўлены на выставцы — «Вобраз Леніна ў мастацкай літаратуры».

М. РАЙКІНА.

ЦІКАВАЯ КАЛЕКЦЫЯ

Слешар зборніка цыганаў Гомельскага станкабудуўнічага завода імя Кірава Р. Валотны праймае час калекцыянаваць «Вялікія і памятнаыя медаль» і яго калекцыя шмат медалюў, прысвечаных мастацтвам, спорту, вучэбнаму, роднаму гораду. Сабраў нацыянальны і цалю сэрцы медалюў — каля ста. Прысвечаныя адукацыі, навуцы, культуры, дзяржавы і Камуністычнай партыі Уладзіміру Ільічу Леніну. На іх Ільіч адлюстраваны ў розных перадыянах жыцця. Ленінская ста стала асноўнай і выдчай у калекцыі.

Б. СІМЕНАУ.

НАШ СУМЕСНЫ КЛОПАТ

ПРЭЗІДЫУМ ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ, МІНІСТЭРСТВА АСВЕТЫ БССР, ДЗЯРЖАВНЫ КАМІТЭТ САВЕТА МІНІСТРАУ БССР ПА ДРУКУ, ЦК ЛКСМБ І ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСЬ» АБМЯРКОЎВАЮЦЬ ПЫТАННІ РАЗВІЦЦА ЛІТАРАТУРЫ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

14 сакавіка адбылося пасяджэнне прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР сумесна з прадстаўнікамі Міністэрства асветы рэспублікі, Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па друку, ЦК ЛКСМБ, выдавецтва «Беларусь». Пасяджэнне было прысвечана пытанню развіцця літаратуры для дзяцей.

З дакладам аб стане і задачах беларускай дзіцячай літаратуры на пасяджэнні выступіў сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Янка Брыль (даклад з некаторымі скарачэннямі друкуецца ў сённяшнім нумары нашай газеты). У дыскусіі прынялі ўдзел міністр асветы БССР М. Мінкевіч, старэйшы дзіцячы пісьменнік, заслужаны дзеяч культуры рэспублікі Аляксей Якімовіч, Васіль Хомлячак, супрацоўніца дзіцячага аддзела культуры прафсаюзаў А. Тарасова, загадчык рэдакцыі дзіцячай і юнацкай літаратуры выдавецтва «Беларусь» Аркадзь Марціновіч, загадчык сектара навукова-метадычнага кабінета па рабоце з дзецьмі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна З. Дз'яжанова, Васіль Вітка, кандыдат філалагічных навук Э. Гурвіч, рэдактар выдавецтва «Беларусь» Аляксей Дзюрыжнік, рэдактар часопіса «Бярозка» Кастусь Кірзенка, Уладзімір Юрэвіч, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па друку Р. Канаваляў.

Вынікі гаворкі каротка падсумаваў першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Максім Танк. Па абмеркаваным пытанні была прынята разгорнутая пастанова. Справаздача аб спрэчках па дакладу Янкі Брыля будзе апублікавана ў наступным нумары нашай газеты.

ДАКЛАД ЯНКІ БРЫЛЯ

У пачатку 1966 года ў нас быў праведзены пленум, прысвечаны літаратуры для дзяцей. Пасля, праз тры месяцы, адбыўся пятае пісьменніцкае з'езд, на якім таксама ішла, між іншым, гаворка і пра дзіцячую літаратуру.

Што нас прымусіла вяртацца да гэтай тэмы зноў? Ці толькі Саюзу пісьменнікаў належыць ініцыятыва арганізацыі сённяшняй нашай наравы?

Улетку мінулага года выдавецтва «Беларусь» запрасіла вялікую групу пісьменнікаў, якія пішуць або пісалі налі-нобудзь для дзяцей. І на той сустрэчы мы многі, зацвіцелена і ўстрыжана гаварылі пра вельмі незадавальняючы стан сучаснай дзіцячай літаратуры. Падобная сустрэча адбылася сёлета ў студзені ў Камітэце па друку Савета Міністраў БССР. Усеагульна Камітэт па друку, з мэтай большай актывізацыі справы літаратуры для дзяцей, пачаў патрэбным стварыць савет па гэтай літаратуры, у які ўвайшлі пісьменнікі, мастакі і выдаткі.

Зацвіцеленасць, як бачым, калектыўная. Пра гэта, зрэшты, гаворыць і тое, што на сённяшні наш сход прыйшлі прадстаўнікі многіх устаноў, аб'яднаных адным грамадскім клопатам.

Мы, літаратары, высока цнім тую вялікую работу па стварэнні літаратуры для дзяцей, якую сістэматычна кожны па-свойму, выдучы арганізатары і практычныя кіраўнікі, а таксама дзіцячыя журналісты і нашы руплівыя сябры — работнікі дзіцячых бібліятэк. Разам з тым, мы добра ведаем таксама і тое, што найбольш адназначна ў гэтай справе клядзецца на нас, непасрэдных стваральнікаў кнігі, якія могуць быць і добрымі і дрэннымі — у першую чаргу дзякуючы нам або па нашай віне.

Гэта не значыць, аднак, што сёння і я, як дакладчык, і іншыя пісьменнікі, што выступілі ў спрэчках, будзем гаварыць пра становаўчы і адмоўны якасці новых твораў дзіцячай літаратуры, не згадваючы іншых пытанняў. Не зьяўнацца з тэмамі непасрэдна. Мы будзем рады і ўдзячы нашым паважаным гасцям, калі яны, між іншым ці спецыяльна, выкажуць і пра кнігі, якія мы пішам.

Кожны з нас, літаратараў, ведае, што такое належае праца пісьменніка, кожны з нас ведае смак паражэння, заслужанага і незаслужанага, які нам прычыняе крытыка. Кожны з нас — паасобку. А ўсе мы, разам узятыя, калі і з выключэннямі, дык з вельмі нешматлікімі, не надта любім задумвацца над тым, а як жа ўстаць спалучаць чалавечую, таварыскую добра-злычывасць з тую калючай, горкаю праўдай, якую мы — хочаць не хочаць — абавязаны адзі аднаму гаварыць.

Куды лягчы і спакайней, вядома, маўчаць,

праўда ў газете «Мінская праўда» быў змешчаны Зварот калектыўнага мінскага трактарнага і аўтамабільнага, Маладзечанскага станкабудуўнічага заводаў, хлбароўскай калгасе «Нёман» Уздзенскага раёна да дзеячай літаратуры і мастацтва Мінска і Мінскай вобласці. У Звароце гаварылася аб далейшым ўмацаванні традыцыйнай садружнасці працоўных з работнікамі культуры, аб правядзенні сумесных вечароў, канферэнцый чытачоў, аглядаў твораў літаратуры і мастацтва. Такія сувязі творчых калектыў з працоўніка-

мі горада і вёскі адпавядае духоўнаму запатрабаванню мас, дапамагае майстрам культуры паўна адназначна і шчыра нашага часу.

Бюро Мінскага абкома КПБ адобрыла ініцыятыву калектыўна працывапрадпрыемства і хлбароўскай і абавязала партыйныя арганізацыі творах саюзаў тэатраў, канцэртных калектыў, устаноў культуры перагледзець свае планы шэфскай работы і ўключыць у іх мерапрыемствы па далейшым ўмацаванні сацыялістычнай садружнасці з рабочымі прад-

ўсё. Трэба дадаць, мне думаецца, яшчэ адно: яны пісалі гэтыя рэчы на ўсю душу, не думаючы асабліва, што пішуць для дзяцей, не прыганаючы да іх і не саскокачы з імі.

Да ўдач такога характару — кнігі цікавых і для малых і для старых чытачоў — можна аднесці апавесць Алясея Якімовіча «Канец сервіту», апавесць Хведара Жычкі «Дзе растуць бяспартныя» і першую кнігу гомельскага журналіста, дэпутанта ў мастацкай праце Івана Сяркова «Мы з Сянькам у тыле ворага».

«Канец сервіту» — адна з найбольш уда-ных апавесцей вятрана нашай літаратуры для дзяцей, яна, дарчы, нямае і плейна направа-ваў для яе як паэт, празаік, перакладчык і рэдактар. Напісаная вопытнай рукою літаратара, яна добра ведае свайго маленькага і юнага чы-тача, цікавая і пазнавальная, кніга готы будзе чытацца.

Аповесць Хв. Жычкі напісана пра юных сле-дапятаў, на тэму, можна сказаць, апошнім часам у дзіцячай літаратуры модную. Чытаецца яна з цікавасцю, як рэч арыгінальная, свежая, з многімі добрымі прыметамі сапраўднай прозы. Можна і трэба папракнуць аўтара ў тым, што сам-там у яго заўважвацца белая нітка ўмоўнасці формі. Апаўданае вядзецца ад імя многіх тэроў, на многія галасы, і вельмі б хацелася, каб гэтыя галасы гукалі кожны па-свойму, яшчэ больш індывідуалізавана і ярка. Гэтага аўтару можна і варта да-магчыся, дапрацоўваючы апавесць для новага выдан-ня, якое яна па-мойму, да-

чаецца. А галоўнае ў кнізе ёсць — у ёй жыццё, якому вершы, якое хвалюе.

Кнігу І. Сяркова прылічыла сустрэў і чытач. І перы да ўсё, пісьменніцкая грамадства. Апошняя можаць засведчыць многія з нас, пра гэта гаварыліся і на сходзе, прысвечаным аб-меркаванню гэтай апавесці. І пры тых недахо-дах, якія ёсць у кнізе, яна аўтару яшчэ вы-справіць для наступнага выдання апавесць Сяркова — кніга цікавая і вясёлая.

Аднак, у тым фаніце, што мы сустралі гэтую кнігу з прыхільнасцю не толькі чытач і дру-жыні, але і трохі авансам завышанай, мне ба-чыцца і наша калектыўнае прызнанне ў тым, як мала ў нас талентаў, па-сапраўднаму ўдалых кніг для дзяцей і як моцна мы адчу-ваем патрабу ў такіх кнігах.

Апроч названых, з адноснага мноства кніг і кніжачак прыема, светла вылучаюцца тры, адрававаны маленькімі: «Зімовы дождж», Ва-сіля Хоманкі, «Будзільнік» Станіслава Шу-шчэвіча і «Пераплёна» Дануты Вічэль.

Па-мойму, Б. Хомчанку якраз найбольш уда-юцца кароткія апавяданні для маленькага чы-тача. Некаторыя з іх прыема напамінаюць класічныя ўзоры — апавяданні М. Прышвіна і Л. Талстога, — напамінаюць сваёй прэзры-стасцю, немагаслоўнасцю, сур'язнасцю задум-у і чысцінай мовы, пазаўважна прысутнасці лютага ворага дзіцячай літаратуры — сенты-ментальнасці.

Адзі маленькі прыклад. Падвозчыца на бу-дуйніцтва шэлу, шафэры губляюць яе на калдо-бінах. А тут ідзе па трактару, пабраўшыся за рулі, штуроў гаварыліць малечы з дзіцячага саду. Пацягваюць гэтыя цагліны паднімаць. Пры дапамозе выхавальніцы выспявае намер за-несці іх туды, дзе будоўля дома, базале, гэта неаддана. Яна тут здыма збіцца на саладзін-ную дэкарацыю. А вось не збіцца Хомчанка, і мне падабае гэтую гэтаму падход з цямімі цаглінамі ў маленькіх руках, апаўданае дзіця-іх развагі перад высокай сцяною, пасля, праз некалькі дзён, каб не цагліны, якія мы падлілі на дарозе — у сцяне была б дзірачка. Проста і добра, талентавіта.

Вершы Д. Вічэль па сваёй лаканічнасці і паэтычнай свеснасці шчасліва блізка да наша-га дзіцячага фальклору, да цудоўнай і немяр-ротнай творчасці шматлікіх пакаленняў белар-ускіх бабур і матак. Калі ж гаварыць пра сучасную нашу паэзію для найменшых, дык можна ўжо сёння сказаць, што лепшыя з вы-даў зборніка «Пераплёна» надзея ўзабага-ваюць яе, становячыца побач з вершамі такіх май-строў гэтай жанры, як В. Вітка, Р. Барадулін, С. Шумшэвіч.

У «Будзільніку», сваёй новай кнізе для д-школьнікаў, С. Шумшэвіч зноў засведчыў, што ён умее бачыць свет у дробязях, у мностве па-этычных мікрасветаў, пра пазнаванне якіх ідзе ў маленства пазнаванне жыцця, умею дапама-гаць сваёму чытачу адкрываць жыццёвыя та-ямні мудра і вясела. Большасць вершаў зборніка чытаецца з удачнай усмешкай.

Апошнім часам выйшла нямаля зборніку апаўданаў для дзяцей ўсіх трох узростаў — малых, сярэдніх і старэйшых. І што ж, пачына-ючы ад вопытных аўтараў: Т. Хадкевіча, Я. Ба-ганскай, П. Гуцява і да наймалодшых: Р. Ігна-цэвіча, Б. Казанова, С. Міхальчыка, — пра ні-вольна кнігу, калі дзусі бачыць, не гэта зна-чыць, што яна ўдзяла ў гэту ідэю. У поў-най з іх адносна вельмі мала апаўданаў са-праўднаму цікавым, належна вынашаным, значным па адукацыі і дасканалых па выкананні. Тры, два, а то і адно ўдалае апавяданне ў збор-ніку, часам і не малым — гэта яшчэ не кніга.

Не вельмі багатая і тэматычна нашых дзі-цячых апавяданняў. Вяды найбольш іх прысвеч-ана роднай прыродзе, яе прыгажосці, правіль-ным і няправільным адносінам да захавання яе багачы. Гэта, вядома, добра. Гэтак толькі, што ў апавяданнях на гэтую тэму зашмат паў-зучай, мінагаслоўнай апісальнасці і дабавой да-дакты. У такіх рэчах вельмі важна, баспрач-на, і пазнавальны бок. Але яшчэ больш важна

[Заканчэнне на 3-й стар.]

ГАРАЧАЯ КРОЎ ТЭАТРА «РАМЭН»

15 сакавіка ў Мінску ў Палацы спорту спектакль «Гарачая кроў» пачаўся гасцямі Маскоўскага тэатра «Рамэн». Мінчане цёпла прымаюць гасцяў.

Пасля спектакля наш карэспандант сустраўся з галоўным рэжысёрам тэатра Сліманам Арыдзеўвічам Барна-нам.

— Хача ваш тэатр ужо б'ваў у Мінску, усё роўна хацелася б, каб вы расказалі нашым чытачам, а гэта значыць, і нашым гледачам, крышачку аб гісторыі тэатра.

— Мы ўжо не такі маладыя, але не такія і старэй: нам трыццаць, во-сем. Мне здаецца — гэта той узрост, калі ўжо набывае дастаткова вопыт і наперадзе няма дарог для пошукаў і дзяржання...

Тэатр створаны ў 1931 годзе пры непасрэдным удзеле Анатолія Васіль-евіча Луначарскага. Базай з'явіліся невялікія літаратурныя гурты чыта-ноў. Пачыналі, натуральна, з найважней-шых і са сённяшніх уяўленняў, драма-тургіі, з фальклорных спектакляў. Паступова раслі, набіраліся сілы, а калі адчулі сабе дастаткова падрыхта-ванымі — звярнуліся да італійскай. На афішэх з'явіліся «Цыгані» Пучініна, «Манар Чудра» Горнага, «Алеса» Пучі-нына, «Эсмеральда» Гюго, шмат ін-шых твораў.

І звычайна з гэтым тэатрам семіна-цыя гадзю. Якім ён стаў — вераваць не мне. Гэта справа крытыкаў і гле-дачоў.

— Пяць тысяч гледачоў на адным спектаклі — гэта ўжо важкая ацэнка. Калі вы рызыкнулі ўсе спектаклі па-казваць у такім вялікім памяш-канні — значыць, адчыніце ў сабе да-статкова сілы для гэтага.

— Я вам скажучу. Такія выступ-ленні заўсёды вельмі і вельмі адна-значны і патрабуюць ад актёраў мак-сімум сілы, майстарства і самааддачы. Мы пастараемся, як кажуць, «вылі-сціся», каб мінчане палюбілі нас і су-мавалі, калі мы паедзем. Мінчане на-шы гасцёры былі, як нам здаецца, уда-льнымі, і мы з вялікай цёпласцю ўспамінаем вашых гледачоў, вашы цю-доўны горад. Так што екалі сюды з вялікай радасцю, як да свайх старых сяброў.

— Калі можна, хоць бы каротка, прадставіце вашу трупку, моладзь тэ-атра.

— У трупку семдзесят пяць актёраў. Сярод вядучых хочацца назваць за-служаных артыстаў Вольгу Пятрову, Вольгу Яніноўскую, Тамілу Агамірава, Васіля Бізюва, артыстаў Санціну Ан-дрэву, Надзею Міхайлаву, Варвару Вярбіцкую, Сяргея Шышова, Сяргея

Залатарова, Валіяціна Баглаенку. На-шы пастаяльныя маскоўскія гледачы ўжо добра ведаюць і любяць іх. Спа-дзяёмся, што іх палюбіць і мінчане.

Мы гаварым артыстамі, якія ім-на былі вядомы не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі. Гэта — Мікалай Сілічэнка. Аб вялікай папулярнасці і поспеху Сілічэнка гаво-рыць хоць бы той фант, што зараз аб-ім здымаецца паўнаметражны наля-роўны дакументальны фільм.

Зусім індаўна з прічыннай гас-тэроўнай паездкі па Балгарыі і Польш-ча звярнуліся вядомыя артысты на-шага тэатра Рада і Мікалай Валашні-навы.

Аб трупку, якую любіш, можна рас-казаць блондэнка. Вось вы спыталіся аб нашай моладзі, аб нашым папу-лярным, Павінен сказаць, што актёраў для тэатра мы шукаем усюды. І як прывалі, нам шанец: трапляюцца талентавітыя людзі. Праз тры-чатыры гадзі пад кіраўніцтвам вопытных актё-раў нашы становячыца нашай апаор, займаюць вядучыя месца ў рэперту-ары. Вось і зараз у нас многа цікавай моладзі: Лёла Баброва, Іра Ніжарасова, Роза Діалякаева, Пётр Дэмстр, На-таша Бізюва і іншыя. І яшчэ трэба сказаць, што амаль кожны актёр на-шага тэатра — гэта складаны чалавек. Але аб гэтым у нароткім ін-тэрв'ю не расказаць.

— Ну, і апошняе пытанне — аб рэпертуары: як кажуць, што было, што ёсць і чым сарца супакоіцца.

— У рэпертуары шмат п'ес з жы-

ця цыган розных краін. П'еса Эдэ Сег-лелья «Сім'я цыгана» расказвае аб жыцці цыган у Венгрыі, Балванта Гаргі «Соні і Махівала» — індый, «Нар-мон» — іспанскі. Пра класіку і ўжо га-варыў. Галоўным нашым клопатам та-ксама, і я і ў астатніх тэатрах, — гэта сучасны рэпертуар. Напярэдадні пры-езду ў Мінск мы здалі сваю новую работу «Хто інае каменя». У аснове п'есы факты, сведкі якіх быў актёр і драматург нашага тэатра Міка-лай Наронкін. Гэтую п'есу ён напісаў у сааўтарстве з Анатолем Галіевым. Аб жыцці сучасных цыган расказ-ваецца ў п'есі Ігара Шыдава «Ром баро» і Ільва Мітрафанова «Песня на дошкітку». Спектаклі па гэтых п'есках да 50-годдзя Савецкай ўлады былі адзначаны Ганаровымі дыпламамі. На жаль, у Мінск мы змаглі прывезці толькі тры спектаклі з нашага дзюп-валянага рэпертуару: «Гарачая кроў», «Чатыры жанкі» і «Аб чым спяваў сярпнік».

Да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча мы рытуем спе-ктаклі па п'есі Ю. Нагібіна і І. Ром-Лебедзева «Любіма».

Наперадзе ў нас сустрача з драма-тургам Ісідарам Штокам, дакладней, з яго вельмі цікавай п'есай «Зя-сёробная гутарка». Думаем падрыхта-ваць кампазіцыю па цыганскім цик-ле вершаў Гарсіа Лоры. У партфелі — п'еса У. Лугавога і В. Гарохава «Прыні і Маша», п'еса з жыцця фран-цузскіх цыган. Ну, а чым сарца супа-коіцца? Сарца нашага калектыўу ні-колі не супакоіцца, таму што ў жы-лах «Рамэн» п'януцца гарачая кроў.

АД ЦК КП БЕЛАРУСІ, ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР І САВЕТА МІНІСТРАУ БССР

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР і Савет Міністраў БССР з глыбокім жахам паведліваюць, што 17 сакавіка 1969 года раптоўна памер прэзідэнт Акадэміі навук БССР Васіль Фёадаравіч КУПРЭВІЧ, член ЦК КП Беларусі, дэпутат Вярхоўнага Савета ССР, Герой Сацыялістычнай Працы, заслужаны дзеяч навукі БССР, член-карэспандант Акадэміі навук СССР.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КП БЕЛАРУСІ ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР САВЕТ МІНІСТРАУ БССР

Кніжныя навіны

Уладзімір Шыцкі, аўтар н. г. фантастычных, больш таго — касмічных апавяданняў «Зорны камень». Ул. Шыцкі (нахай ляму служыць удача) шодзіць пакуль што спецыфіка яго жанру, называючы нейкай зацікавай тэмай — чытаць. Аўтар павінен не толькі сама рабавіцца ў навукова-тэхнічным рэвізіі сваіх апавяданняў, але і ўмець гаварыць чытачу не аднаўляючы, прыгнечаным свайм апраўданым і неапраўданым — неувачкам. У апавяданнях Ул. Шыцкі даволі часта адчуваецца сур'ёзнае ў нейкіх аднесаных з прамой тэмамі механізмаў, больш таго — часамі нават нібыта ідэі на бясонным калідоры, заваленым металаламам слоў. А гэта ж тэма — асабенна ча-

НАШ СУМЕСНЫ КЛОПАТ

Лаванам космасу — яна рабавіцца найбольш пазычнай яснасці, пазычных узлётаў. Дзе ўжо, вядома, патрэбны пазычны ўзлет, наогул пазыя, дык гэта ў кніжках, што лічацца пазычнымі. Кніжак такіх я прачытаў каля 30-ці. Гэтыя кніжкі прызначаюцца, што ва ўсім гэтым гомане, горш ці лепш зарыфмаваным, пазыі сапраўдныя — вельмі намянога. Цяло гэтай пазыі, умеліне бачыць яе ў прасторах, па-дзіцяч тэмамічых з'явах і малюнках навакольнага свету, пачытаюцца, даціпаюцца, вяселіла чалавечая дабрага прыемна адчуваецца ў лепшых вершах зборніка Халма Мальцінскага (асабліва ў тых вершах, якія пераказвае П. Бардулін), у зборніках П. Макаля, М. Хведаровіча, В. Варыя, М. Смаргоўска, С. Грахоўскага, Э. Агняцка, А. Лойкі і некаторых іншых. Больш і тая зборнік П. Прыходзькі, Ул. Корбана, А. Дзержынскага, М. Майсэвай, І. Васілеўскага, М. Параклента і зноў на некаторых іншых — чытанне іх паводзіць на менш вяселіла думкі.

Аказваецца вершы для дзяцей маюць у нас пазыі права быць і прасіаіна шарымі, і бязлітасна м'ясасціпаючымі — дагата прывараным з прылічэннем і сентыментальным да нуды і трагі. У іх можа быць вельмі многа сухага, трагічнага, калідарнага і сублімацыі, — на ўзроўні горшых гэтых стандартаў. Вершам, аказваецца, можна расказаць прымітныя гісторыі з прымітнай мараллю, называючы тая вершы байкамі, лішчы гэтыя байкі вяртаюцца, называючы, кімсьці на ногі раешнікам. Ненарныя вершы, зацікава дугі, могуць да разнастайнасці называюцца пазыямі. У пазыі для дзяцей дапускаецца перамяненне або проста зарыфмаванне называюцца фальклору, з наўнай аўтарскай упунаасцю, што і «Ранку» і «Курачку рабу» можна зрабіць больш пазычнымі, варта толькі расцягнуць іх як найдаўжэй, пры гэтым больш-менш прыстойна зарыфмаваць. Будзе, можа, трошкі горш, але ж будзе не проза, а — прашу прабачыць — пазыі.

Словам, многае можна, многае дазваляецца ў нашай пазыі для дзяцей. І гэта сумна. І ненармальна. Пры гэтай пазыі да маіх сабротаў пазыі можна было б гэтыя недахопы размеркаваць пераважна, як вопратку, паноніаў ўжо і добра вядома нам і на сабе і на другім. А можна ў пазыі ступень лічыць гэтыя недахопы характэрнымі і для ўсіх, нават і для тых, у каго трапляюцца і добрыя, сапраўды пазыічныя вершы.

Чым можна вытлумачыць гэтую шэраць? Тым, што для дзяцей пісаць вельмі цяжка? І гэтым, вядома. Аднак, мне здаецца, перш за ўсё тым, што, лішчы і выдочкі пазыі для дзяцей, менш патрабавальна, чым у пазыі «дарослай», адносіцца да яе і самі паэты, і рэдактар гэтай прадукцыі. Я не агаварыўся: не рэдактар, а рэдактар, бо амаль усё дзіцячы пазыі (за выключэннем, бадай, сваёй уласнай) у выдавецтва «Беларусь» рэдагуе адна чалавек — Аляксандр Дзержынскі. Такое становішча, такі маніпальна неўлава было б лічыць нармальным і для паэта ды і рэдактара значна мацнейшага.

Справа, вядома, не ў Дзержынскім. Справа ў шырокіх тарыфах, у той нізкай адназначнасці, з якой да гэтага адносіцца перш за ўсё самі паэты.

ПРАЗ УСЕ ЖЫЦЦЕ

Не лішне вясела ў нас і з апевесціямі для дзяцей.

Куды больш сабранай, немагааслоўнай і проста цікавай магта б выглядаць «Жыццёвая акацыя» Ул. Дубоўкі, Ледз не казанна-паэтычнай на задуме апевесці К. Кірэнін «Сум і радасць дзеда Рэмі» шодзіць прамэрына парабавіла, сталінаўска грунтоўнасці апісанні і гутарак, а лічча больш — сентыментальнасці. Кніга М. Гершэля «Анонсы пра залатую рыбку» пераважае тэхналагічна разліччывыя і выважаныя рыбак, што часта нагадвае больш дэмамоніч, чым мастацкі твор. І такім частым ды шчодрым пераказам зноўкі і мудрагелісткіх назваў рыбак, што стварэцца ўражанне, нібыта ў кітэ Іх больш, чым у сапраўднасці. Да палавіны апевесці аўтар напружана нагнае мята, а потым, з дазволу стомленага аўтара паветра з гэтага мята выходзіць вельмі хутка: становіцца героі перамагаюць, адны адмоўныя хуценька пераываюцца, другія выважыцца на чыстую ваду, — тая схема, якую чытач счытае прабачу, становіцца зусім вядомай. Вельмі прыблізна рускай здаецца месцамі і руская мова М. Гершэля, асабліва ў дыялогах.

За апошнія гады выйшла некалькі кніг на

ХЛЕБ

Кожнаму — хлеб — радзіла, радзіла — хлеб, прыдзе — хлеб, напіта — хлеб, вершы — хлеб.

ВЕРШЫ

Б. РАМАНАЗ
Сэрмілавец гэты — непадаробны, сціпласць — шчыра. Як і захлечанне пазыі.

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

І настрой, яны прасякута апавяданне, свежасць аўтарскага поірыку і шчырасць або ішчырасць яго захлечення, якое мае ўласціва перадавацца або не перадавацца чытачу. Здавалася б, што новага можна расказаць пра тую а як накта звычайную іштучку, як верабей? А вось у Скалаво-Мікітава мы наядуна чытаем у «Літаратурнай газетзе» пра гэтага самага верабей рэч сапраўды мастацкую. Вельмі важная, якімі вычыма маленікі чытач паглядзіць на свет, наколькі вочы гэтыя відучыцца і знаханыя ў тое, што бачыць.

Асобна сярод нашых апавяданняў стаіць Уладзімір Шыцкі, аўтар н. г. фантастычных, больш таго — касмічных апавяданняў «Зорны камень». Ул. Шыцкі (нахай ляму служыць удача) шодзіць пакуль што спецыфіка яго жанру, называючы нейкай зацікавай тэмай — чытаць. Аўтар павінен не толькі сама рабавіцца ў навукова-тэхнічным рэвізіі сваіх апавяданняў, але і ўмець гаварыць чытачу не аднаўляючы, прыгнечаным свайм апраўданым і неапраўданым — неувачкам. У апавяданнях Ул. Шыцкі даволі часта адчуваецца сур'ёзнае ў нейкіх аднесаных з прамой тэмамі механізмаў, больш таго — часамі нават нібыта ідэі на бясонным калідоры, заваленым металаламам слоў. А гэта ж тэма — асабенна ча-

НАШ СУМЕСНЫ КЛОПАТ

Лаванам космасу — яна рабавіцца найбольш пазычнай яснасці, пазычных узлётаў. Дзе ўжо, вядома, патрэбны пазычны ўзлет, наогул пазыя, дык гэта ў кніжках, што лічацца пазычнымі. Кніжак такіх я прачытаў каля 30-ці. Гэтыя кніжкі прызначаюцца, што ва ўсім гэтым гомане, горш ці лепш зарыфмаваным, пазыі сапраўдныя — вельмі намянога. Цяло гэтай пазыі, умеліне бачыць яе ў прасторах, па-дзіцяч тэмамічых з'явах і малюнках навакольнага свету, пачытаюцца, даціпаюцца, вяселіла чалавечая дабрага прыемна адчуваецца ў лепшых вершах зборніка Халма Мальцінскага (асабліва ў тых вершах, якія пераказвае П. Бардулін), у зборніках П. Макаля, М. Хведаровіча, В. Варыя, М. Смаргоўска, С. Грахоўскага, Э. Агняцка, А. Лойкі і некаторых іншых. Больш і тая зборнік П. Прыходзькі, Ул. Корбана, А. Дзержынскага, М. Майсэвай, І. Васілеўскага, М. Параклента і зноў на некаторых іншых — чытанне іх паводзіць на менш вяселіла думкі.

Аказваецца вершы для дзяцей маюць у нас пазыі права быць і прасіаіна шарымі, і бязлітасна м'ясасціпаючымі — дагата прывараным з прылічэннем і сентыментальным да нуды і трагі. У іх можа быць вельмі многа сухага, трагічнага, калідарнага і сублімацыі, — на ўзроўні горшых гэтых стандартаў. Вершам, аказваецца, можна расказаць прымітныя гісторыі з прымітнай мараллю, называючы тая вершы байкамі, лішчы гэтыя байкі вяртаюцца, называючы, кімсьці на ногі раешнікам. Ненарныя вершы, зацікава дугі, могуць да разнастайнасці называюцца пазыямі. У пазыі для дзяцей дапускаецца перамяненне або проста зарыфмаванне называюцца фальклору, з наўнай аўтарскай упунаасцю, што і «Ранку» і «Курачку рабу» можна зрабіць больш пазычнымі, варта толькі расцягнуць іх як найдаўжэй, пры гэтым больш-менш прыстойна зарыфмаваць. Будзе, можа, трошкі горш, але ж будзе не проза, а — прашу прабачыць — пазыі.

Словам, многае можна, многае дазваляецца ў нашай пазыі для дзяцей. І гэта сумна. І ненармальна. Пры гэтай пазыі да маіх сабротаў пазыі можна было б гэтыя недахопы размеркаваць пераважна, як вопратку, паноніаў ўжо і добра вядома нам і на сабе і на другім. А можна ў пазыі ступень лічыць гэтыя недахопы характэрнымі і для ўсіх, нават і для тых, у каго трапляюцца і добрыя, сапраўды пазыічныя вершы.

Чым можна вытлумачыць гэтую шэраць? Тым, што для дзяцей пісаць вельмі цяжка? І гэтым, вядома. Аднак, мне здаецца, перш за ўсё тым, што, лішчы і выдочкі пазыі для дзяцей, менш патрабавальна, чым у пазыі «дарослай», адносіцца да яе і самі паэты, і рэдактар гэтай прадукцыі. Я не агаварыўся: не рэдактар, а рэдактар, бо амаль усё дзіцячы пазыі (за выключэннем, бадай, сваёй уласнай) у выдавецтва «Беларусь» рэдагуе адна чалавек — Аляксандр Дзержынскі. Такое становішча, такі маніпальна неўлава было б лічыць нармальным і для паэта ды і рэдактара значна мацнейшага.

Справа, вядома, не ў Дзержынскім. Справа ў шырокіх тарыфах, у той нізкай адназначнасці, з якой да гэтага адносіцца перш за ўсё самі паэты.

ПРАЗ УСЕ ЖЫЦЦЕ

Не лішне вясела ў нас і з апевесціямі для дзяцей.

Куды больш сабранай, немагааслоўнай і проста цікавай магта б выглядаць «Жыццёвая акацыя» Ул. Дубоўкі, Ледз не казанна-паэтычнай на задуме апевесці К. Кірэнін «Сум і радасць дзеда Рэмі» шодзіць прамэрына парабавіла, сталінаўска грунтоўнасці апісанні і гутарак, а лічча больш — сентыментальнасці. Кніга М. Гершэля «Анонсы пра залатую рыбку» пераважае тэхналагічна разліччывыя і выважаныя рыбак, што часта нагадвае больш дэмамоніч, чым мастацкі твор. І такім частым ды шчодрым пераказам зноўкі і мудрагелісткіх назваў рыбак, што стварэцца ўражанне, нібыта ў кітэ Іх больш, чым у сапраўднасці. Да палавіны апевесці аўтар напружана нагнае мята, а потым, з дазволу стомленага аўтара паветра з гэтага мята выходзіць вельмі хутка: становіцца героі перамагаюць, адны адмоўныя хуценька пераываюцца, другія выважыцца на чыстую ваду, — тая схема, якую чытач счытае прабачу, становіцца зусім вядомай. Вельмі прыблізна рускай здаецца месцамі і руская мова М. Гершэля, асабліва ў дыялогах.

За апошнія гады выйшла некалькі кніг на

ХЛЕБ

Кожнаму — хлеб — радзіла, радзіла — хлеб, прыдзе — хлеб, напіта — хлеб, вершы — хлеб.

ВЕРШЫ

Б. РАМАНАЗ
Сэрмілавец гэты — непадаробны, сціпласць — шчыра. Як і захлечанне пазыі.

ваенна-патрыятычную тэму: «Вогненны танкі» П. Бераніка, «Апавяданні пра Марата Казея» С. Шышкеніча, «Пажарніца» У. Паўлава, «Чырвоныя хвалі» В. Хомячкі, «Намендонт Міхееўскага лесу» В. Сімаханай, «Сарма памунара» П. Тэацова і некаторыя іншыя.

Адаючы належае шчырасці аўтарскіх намераў, надзіраючы ў інаварыт таварышаў вядома матэрыялу, трэба, на жаль, ськазаць, што гэта ніяк не апраўдае ў адных выпадках прасіаіна, а ў другіх проста ніякі мастацкі ўзровень названых твораў, асабліва налі паравані іх з лепшымі рэчамі гэтага плана, скажам, такімі, як «Дрыгва» або «Мінолка-паравоз», а тым больш, вядома, калі думаць пра сусветна-гістарычную веліч усенароднага подзвігу ў дні Вялікай Айчыннай вайны.

Гэта дакор не толькі тым таварышам, якія пішуць, лічыра намагаюцца ішоць зрабіць. Гэта дакор усім нам, гэта агукны наш недахоп, наш вялікі доўг Радзіме. У нас вельмі мала зроблена ў галіне ваенна-патрыятычнай літаратуры, у высока-мастацкай галіне вобраза Уладзіміра Ільіча Леніна, у сэрсе маральнага выхавання нашай змяны. Наогул нам трэба, усім разам, усяму нашаму калектыву, сараміцца таго, што наш маленікі і юны чытач даўно і вельмі ярлыка чкае ад добрых твораў.

Іх у нас мала, не таку, вядома, што мы не хочам іх мець. Нават, здаецца мне, і не зусім таку, што добра пісаць для дзяцей — налігна. Я адгэдня, што слабасць сусветнай літаратуры для дзяцей залежыць у многім і ад таго, што сёння і ўжо даволі даўно маўчаць М. Лынькоў, І. Танк, І. Шамякін, А. Вялікіны, І. Науменка і шмат іншых і прасіаіна, якія пісалі калісьці добрыя рэчы для дзяцей.

Мне хацелася б, аднак, правярць на вас, таварышы, ці мае я раўно, думаючы даволі часта, што шмат у нас з нас, «дарослых» пісьменнікаў, стаўленне да дзіцячай літаратуры, калі не проста пагардлівае, дык не зусім сур'ёзна. Не злучыў на той красамую прыклад, што найважнейшы, найважнейшы прыемнічый нашай пазыі, з'яўляецца адначасна адным з найважнейшых дзіцячых пісьменнікаў зноў жа ў сусветным маштабе. Я вяртаю пра Івана Талстога, які, як вядома, ганарыўся тым, што яго творы для дзяцей не толькі добрыя сабе па сабе, але яны, праца над імі да таго ж яшчэ дапамагла яму напісаць усё «дарослае» тое мовы, з той слай і дакладнасцю, з якімі яно напісана. Прыгадаем таксама прыгожы прыклад Якуба Коласа — яго пазыі, вершы, кніжкі, апавяданні, яго «Другое чытанне для дзяцей-беларусаў», наогул яго стаўленне да вялікай справы стварэння беларускай дзіцячай літаратуры.

З гэтай трыбуны было ўжо кінута ў свой час нямаля актуальных заклікаў і абяцанняў. Можна, вядома, заклікаць яшчэ раз: давайце, маўляў, дарэгі таварышы, будзем больш і лепш пісаць для дзяцей... Прабачце, але ў гэтай справе хацелася б пачаць не з заклікаў, даволі часта наша ўважэнныя заклікі даходзяць не далей пратэста, асядаючы ў ім да наступнага кампані. Лічу сваім абавязкам падкрэсліць з усёй адназначнасцю і трыгоўкай, што такое стаўленне да дзіцячай літаратуры, якое бытуе і разліччывы ў нашай асродку — права ганейна і для добра яна не даўлас. Сумна гэта, і вяселіла, калі, вядома, думаць пра будучыню літаратуры. Не толькі дзіцячай, а ўсёй. Бо любоў да роднага, да мастацкага слова прывіаюцца аднак. Не будзе гэтай любові — каму патрэбна будзе наша літаратура? Над гэтым варта задумацца.

На вышэй ўспомненых пасляднях у выдавецтва «Беларусь» і ў Камітэце па друку нашы таварышы, пісьменнікі, выказвалі паўныя заўвагі і пранавоны, якія я лічу патрэбным паўтарыць, паставіць на абмеркаванне з мэтай як мага больш прычыніцца да наляпшэння справы выдання дзіцячай літаратуры.

Гаджаючыся з тым, што мала ў нас добрых дзіцячых кніг, гаварылі мы, што нейкім загадам або рашэннем іх, вядома, не створыць, трэба, аднак, не забываюцца, што ў нас ёсць пудоўны дзіцячы фальклор, выдаваць і перавыдаваць які трэба ўсё больш і лепш. Робіцца ў гэтым сэнсе нямаля, але і не залішне многа. Варта не забываюцца таксама, што за нашае савецкае наўстагоддзе напісана усё-тані не так ужо і мала добрых рэчаў для дзяцей. Рэчы гэтыя трэба перавыдаваць значна шчадры, пры гэтым рабілася дагатуль. Разам з тым, трэба ўвесь час памятаць, што ёсць нямаля выдатных і добрых твораў дзіцячай літаратуры ў братніх рэспубліках, твораў, якія трэба пераказваць і выдаваць рэгулярна. Ёсць таксама і пудоўны набытак усяго чалавечства — сусветная дзіцячая класіка, якая можа рабіцца, а можа яшчэ больш рабіць у сэнсе ўбагацення маральна-эстэтычнага свету нашых дзяцей. Давайце ўспомніць, якое значэнне ў жыцці кожнага з нас мелі і маюць рускі Талстой, француз Пэро, італьянці Андэран, амерыканец Тэа, які мы любілі Іх, і якое мэта давалі ім у нашым дзіцячым свеце, успрыманні. Давайце ўспомніць і тэа, у нас усё яшчэ няма па-беларуску «Рабіназона Крузо», апавяданні і апевесці Святлана-Томшана і Носова, казак Андэрсена і братоў Грым, апевесці таго ж самага Тэама...

У нас усё ёсць тым часам літаратуры, якія могуць падаць нашым дзецям багацце сусветнай класікі ў добрых і выдатных пераказах. Прыгадаем да прыкладу, які натуральна гучыць панашаму Дыкану Радзры ў пераказе Язэпа Семежына, Ян Вяжына і Юліян Тувін у пераказах А. Вялікіна і А. Зарычкіна, беларуская дзіцячая пазыя ў пераказе Н. Пшчэліна...

Перавадзіце фальклору, лепшага з нашай дзіцячай літаратуры, пераказды адбытыя саваіцкі і сусветных дзіцячых літаратуры, — гэта, безумоўна, не вырашае ўсёй справы, не вываляе нас ад неабходнасці пісаць для дзяцей самі. Аднак жа ўсё гэта вельмі важна і актуальна, і мы лічым саім абавязкам паставіць такое пытанне перад тымі ўдзельнікамі нашай нарады, ад якіх выдавецтва справы залежаць

пра вершы і хлеб. Зноў Іван Патровіч чытае:

Хочь невядучая, — часнае слова,
Слепная вясна мала
Дзіўная назва крыху ў вясні
Гэта мінуўшчыня зной
Мелы былі тут калісьці,
пакошкі...

Мне давалася чуць гэты верш і са сказы саўскага клубу. І не толькі гэты верш. Самадзейны пэты і частушкі на мядовыя тэмы. А яго вершаваныя фелетоны і якіх трынаццаць высекаўскіх бракаробі, бюрократы, абібокі, прымушвалі слячэцца нават самых хмурых буркатуноў.

Свай першы верш «Зіма» Іван Патровіч надрукаваў у 1938 годзе ў «Чырвонай газете». Але больш у рэспубліканскія газеты не дэспілаў. Патрабавальна да пазычковага слова, да сабе ён быў і застаўся зусім бязлітасным.

у большай ступені, чым ад нас, літаратуры. Стварэнне н. г. навукова-папулярнага жанру і тэматычных зборнікаў выдавецтва трэба не толькі арганізаваць, аказаць аўтарам, але ж і стымуляваць грашовымі апавамі. У нас усё ёсць такія кнігі — хочацца ўспомніць добрым словам «Надарожжа ў краіну беларусаў» Віталія Вольскага і другое выданне «Слова аб роднай прыродзе», кнігі складзеныя С. Грабчынавым, — але ж кнігі такіх і лічча лепшых у нас вельмі мала. Не ўсе, што мог бы належным чынам пісаць або складаць такія кнігі, маюць магчымасць займацца гэтым не толькі на працягу годаў, але нават і месцаў, як гаворыцца панароднаму, напавер, толькі спадзеючыся на ганарар. Эканомія дзяржаўных сродкаў — справа сур'ёзна, аднак і ў гэтай справе, калі думаць па-дзяржаўнаму, трэба ўлічыць усё фактары. Ёсць каштоўнасці, якія не выміраюцца ні на бухгалтарскіх лічыльніках, ні на ўльтрасучасных лічыльных машынах.

У гэтай жа сувязі ўжо не аднойчы гаварылася, што выдавецтва «Беларусь» у дадзеным выпадку яго рэдакцыя дзіцячай літаратуры, зусім даромна апошнім часам не карыстаюцца ў належнай меры палітрэды рэвізіраваным рукапісам і рэдагаваннем іх сіламі вольных літаратараў, ускладаючы гэта поўнасцю на рэдактараў штатных.

Трэба адкрыта сказаць, што рэдагаванне гэтай у дэлым, за рэдымі выключэннямі; і ў рэдакцыі пра і ўжо гаварылі, і ў прасе вядзецца не на належным узроўні. Справа перш за ўсё ў строгім, кваліфікаваным і прыціплым адборы твораў, у бязлітасным адсеваванні рэчаў слабых. І тут вельмі часта прыкра заўважваюцца ўзаемныя паблжжы, ўзаемнае рэдагаванне кніг работнікаў выдавецтва, тымі таварышамі, што не толькі рэдагуюць, але і самі пішуць кнігі, і самі бываюць добраванымі, і для сабе патрабуюць таго ж.

Ад прыліччых паблжжы не застрахаваны, вядома, усё мы, у тым ліку і тыя таварышы, што рэдагуюць кнігі, не працуючы ў выдавецтве штатна, рэдактары і платныя, і тыя, што «на грамадскіх пачатках». І тут навінен быць адбор. І тут перш за ўсё навіна быць прычына.

Я ўспомніў, што кола рэвізентаў і рэдактараў трэба рашуча і неадкладна папшыраць за кошт вольных і аўтарштатных літаратараў, — гэта бясспрэчна пойдзе справа на карысць. Бо многа, залішне многа ў нас ніжкаў для дзяцей, істотна і сэнсе рэдагаванага стылю, але і самай звычайнай пісьменнасці рэдакцыі не на тым узроўні, які патрабавак прыклад высокай культуры слова і нашым дэцымі і нашым настанікам. Не нам гаварыць пра тое, колькі рублёў і канекс эканоміі на гэтым выдатку. Нам трэба сёння адкрыта сказаць і падкрэсліць, што ніжэй апусцана не варта: маральныя страты і так ужо вельмі вялікія, запімаць нашых дзіцячых кніг чытаць з прыкрасцю, з болям, а то і зусім не можаць чытаць — з-за нуды і сумоты, якія не прыкрасцюцца і найлепшым мастацкім афармленнем.

Дарэчы, два словы пра афармленне. Мы запыраліся на наш сход групу вядомых мастакоў, агукнуць афарміцель дзіцячых кніг. Перш за ўсё я хачу ад імя ірматывна Саюза пісьменнікаў шчыра, па-сёброўску прылічыць іх і падзякаваць за тую вялікую работу, якую яны нахінае робіць, штогод то ўсё лепш афармляючы нашы дзіцячыя кнігі. Не будзем аднак утойваць ад нашых саброў, што і яны не маюць права заспакояцца на дасягнутым. І ў сэнсе мастацкага ўзроўня ілюстрацыі і вондаў, якімі не заўсёды задаволены, трэба думаць, і самі мастакі, і ў сэнсе беларускага каларыту малюнкаў, якія часамі, у належнай яго чысціні вельмі не хапае.

У нас ёсць два дзіцячы часопісы: «Бярозка» і «Вясёлка». Я не стану ськазаць за мету рабыць агляд гэтых часопісаў, давайце ім паўноўна ацэнка: гэтым, магчыма, варта было б заняцца налі-небудзь асобна, таксама, які варта і трэба было б асобна заняцца справай падручнікаў, справай вывучэння роднай мовы ў школе. Хочацца сказаць адно: ёсць розныя думкі па гэтай тэме, і трэба нам ставіць пытанне пра павелічэнне «Бярозкі». Пра гэта ўжо гаварылі не аднойчы. Аднак таварышы сталі на павелічэнне, другія выказвалі трыгоўкі і не будзе, маўляў, чаго друкаваць. Прыкладзішы, кожны добрай прозы магта быць падручнікаў ў «Бярозкі», калі б яна была больш па лістаўкі, — усюшнім вышываным твораў А. Якімовіча, А. Васілевіча, І. Сяркова, надрукаваныя ў іншым месцы, — можна думаць, што друкаваць «Бярозкі» было б што. Трэба ўлічыць і тую акалічнасць, што большыя намер часіа будзе пудоўным чынам стымуляваць з'яўленне патрэбных твораў. А ратаваць партфель рэдакцыі з паспехам можна пераказамі ўсёасяўнай і замежнай дзіцячай літаратуры. Словам, пытанне пра павелічэнне «Бярозкі» наш, Саюз пісьменнікаў і Цэнтральнаму Камітэту казасмола, ставіць варта і трэба.

У заключэнне — пра справы, так сказаць, празрыстыя.

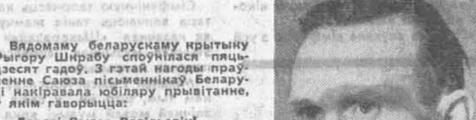
Сапраўдны пісьменнік ліша перш за ўсё таку, што не пісаць ён не можа. Прызнаючы гэта як першаасноў, варта таксама падымаць пра тое, якую ролю ў стварэнні патрэбных кніг іграе захаванасць. Не толькі добраахвотна, справядліва крытыка і ўдзячнасць чытача насяля таго, які твор з'явіўся ў друку, але і тое, што можа дапамагчы пісьменніку трошкі раней, спакінуць яго, грэзнага, на стварэнне новай рэчы. Хочацца падтрымаць ідэю конкурсаў і прэмій ва ўсёй іх разнавіднасці.

Прыклад І. Сяркова з яго шытай і патрэбнай кнігай «Мы з Сянькам у тэме ворага» добра гаворыць пра тое, што конкурсы, пры ўсім накладных выдатках, даюць і станоўчыя вынікі. Конкурсы трэба праводзіць рэгулярна, калі не штогадова, дык раз у два гады.

Варта падымаць таксама пра ўстанавленне штогадовай прэміі за лепшы твор дзіцячай літаратуры, скажам, прэміі Міністэрства асветы. Разам з тым трэба сур'ёзна ставіць пытанне, каб палажылі аб Дзяржаўных прэміях БССР прадугледжвалі ў спецыяльным раздзеле прысуджэнне прэміі за творы дзіцячай літаратуры. Побач з ірматывам — Купалеўскай за назіза і драматычна, Коласасўскай за прозу і крытыку, Дзяржаўнай прэмія БССР за лепшы твор дзіцячай літаратуры прэмія, якая можа насьці ілія роланачальніка гэтай літаратуры, Якуба Коласа, — гэта будзе вельмі значна і вельмі прыгожа. Спектыякам можна напамінаць, што ўжо і сёння можна назваць адну-дзве нагляддатуры, варта гэты прэміі. Трэба ўлічыць таксама і тую акалічнасць, што ўстанавленне такой прэміі прыляне і паўноўна актывізацыю ў дзіцячай літаратуры, паспрыяе большай пазаве да гэтага недаравальна занадбаннага жанру.

ПЛЁНУ І СПОРУ ТАБЕ, ДРУЖА!

РЫГОРУ ШКРАБУ — 50 ГАДОУ

Вядомаму беларускаму крытыку Рыгору Шкраву споўнілася п'ятдесят гадоў. З гэтай нагоды праўдзена Саюза пісьменнікаў Беларусі накіравала юбілейнае прывітанне, у ім гаворыцца:

«Дарэгі Рыгор

